

ФІЛОСОФІЯ

УДК 340.12:342.72/.73

DOI: <https://doi.org/10.21564/2075-7190.48.224374>

Дієго Феліне Арбелаз-Кампілло, доктор філософії, професор,
Університет Амазонії, редактор журналу «Amazonia Investiga»,
м. Нейва, Колумбія
e-mail: dfaca@hotmail.com
ORCID ID: 0000-0002-9041-9563

Магда Джулісса Рохас-Багамон, доктор філософії, професор,
Університет Амазонії, заступник редактора журналу «Amazonia Investiga»,
м. Нейва, Колумбія
e-mail: mjulissa@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-4882-1476

Данильян Олег Геннадійович, доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри філософії Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, м. Харків, Україна
e-mail: odana@i.ua
ORCID ID: 0000-0001-5308-4664

ДИСКУРС З ПРИВОДУ КАТЕГОРІЙ «УНІВЕРСАЛЬНЕ ГРОМАДЯНСТВО», «ПРАВА ЛЮДИНИ» І «ГЛОБАЛІЗАЦІЯ»

Стаття присвячена дослідженню дискурсу з приводу категорій «універсальне громадянство», «права людини» і «глобалізація» та реальній ситуації навколо цих категорій у розпалі геополітичного конфлікту в Латинській Америці. У результаті дослідження досягнуто висновку: якщо глобалізація буде зведена до інтерна-

ціоналізації капіталів, а також окремих людських і технологічних ресурсів на користь корпоративній еліті і не розповсюдиться на глобалізацію соціального добробуту та гідності життя, де універсальне громадянство було б логічним наслідком, така глобалізація навряд чи зможе сприяти розвитку відкритого суспільства XXI ст.

Ключові слова: критичне мислення в Латинській Америці, універсальне громадянство, права людини, глобалізація.

Постановка проблеми. На думку колумбійського вченого К. Кальвано [1], просвічена ліберальна думка, що виникла на Заході в XVIII ст., діалектично поєднувала різні школи гносеологічної, політичної та правової спрямованості – природне право, емпіризм, раціоналізм, контрактуалізм, лібералізм – як техніки, які, з одного боку, конфігурували альтернативну державну модель (верховенство права, ліберальна державність), суспільство, а також зруйнували монархічний абсолютизм у його архаїчному режимі; з іншого боку, як такі ідеології, що змінили характерне для древніх уявлення про громадянство¹. Вони сприяли подоланню середньовічного васала – фігури, підпорядкованої примхливій імперській монархії, та створити в соціальному вимірі активного політичного суб'єкта, здатного усвідомлювати історичну ситуацію і бажуючого брати участь у розбудові власного життєвого простору.

Так виникла сучасна концепція не позбавленої напруженості свободи, яку французько-швейцарський письменник, політичний діяч часів Французької революції Б. Констан де Ребек (1767–1830) [2] категорично відрізняв від свободи древніх, пояснивши це у своєму «Дискурсі про свободу древніх порівняно зі свободою сучасних» таким чином: «Спочатку запитаємо шановне панство: що сьогодні англієць, француз, житель Сполучених Штатів Америки розуміє під словом свобода? У кожного з них є право не підкорятися законам, а також можливість бути заарештованим, засудженим до смертної кари або бути покараним у будь-який інший жорстокий спосіб внаслідок прояву сваволі <...> Кожен має право висловлювати свою думку, обирати свою галузь для самореалізації; розпоряджатися своїм майном, навіть зловживати ним; прагнути та діяти, не вимагаючи дозволу та не звітуючи про свої мотиви чи зусилля» [2].

В епохальному контексті XIX ст. розуміння свободи знайшло свій яскравий вираз у ліберальній свідомості, в межах якої громадянин високо цінував своє приватне життя, отже, докладав зусиль для розробки життєвого проекту відповідно до цінностей особистої автономії та індивідуального сувереніте-

¹ Ми маємо на увазі не масове громадянство, адже ніхто не міг би бути далі від історичної реальності, ніж буржуазний громадянин, політичний стан якого певною мірою обмежений у рамках ліберальної держави і якого не слід плутати із сучасними поліархатами.

ту без втручання держави. Така концепція свободи нового часу суперечила свободі древніх, яка означала лише форму публічної свободи: брати участь в управлінні полісом, простором громади, що підпорядковувало приватне життя політичному контролю з боку інститутів влади.

Хоча з початком модерністського політичного дискурсу на Заході претензія на універсальність людської гідності була проголошена в таких основних текстах, як «Декларація прав людини і громадянина» (1789) та «Загальна декларація прав людини» (1948), де відстоювалася гуманність, яка знаходиться в повній гармонії з цінностями свободи, рівності та братерства, проте на той час стан громадянства в юридичному та політичному плані все ще не виходив за межі національних держав.

Формулювання цілей. Отже, даний критичний нарис має на меті обговорення реального значення таких політико-правових категорій, як «універсальне громадянство», «права люди» та «глобалізація» у розпалі геополітичного конфлікту, що обумовив переслідування соціалізму ХХІ ст. в Латинській Америці. У методологічному полі дослідження використані документальне спостереження та діалектична герменевтика, які допомагають зіставити та узгодити категорії з різноманітними смисловими контекстами, щоб реконструювати їх справжнє значення.

Теоретичні та методологічні основи. З точки зору філософії історії, яка розглядає історію як філософський вимір¹ і має своєю метою осягнення значення, обсягу та кінцевої мети історичного процесу, у просторово-часових координатах перебувають людські суспільства як колективні утворення із власною ідентичністю стосовно соціально-політичної згуртованості та владних структур, порівняно з іншими суспільствами, близькими чи віддаленими. Можна, вслід за К. Поппером, стверджувати, що національні історичні процеси зумовлені діалектичним зіткненням, яке відбувається між двома протилежними матеріальними та моральними силами, такими як: свобода та тиранія [4]. Однак дихотомічні поняття свободи і тиранії не є однозначними і змінюються від однієї епохи до іншої, як вказує попередня цитата Б. Константа де Ребека [2]. Згідно з думкою американської дослідниці М. Нусбаум, свободу можна визначити як одну з фундаментальних цілей, що тлумачиться як бажання людини подолати бар'єри та обмеження, які є перешкодою для її повноцінного розвитку та реалізації її основних можливостей [5].

¹ У своїй класичній роботі «Вступ до філософії історії» 1974 р. відомий британський філософ У. Уолш [3] стверджує, що ця дисципліна мала на меті зрозуміти хід історії в цілому, щоб показати, тим не менш, багато очевидних аномалій і невідповідностей. Завдяки діям цілих людей та спільнот історія могла розглядатися як одиниця, що втілює загальний план, який (якщо ми колись його зрозуміємо) висвітлить детальний хід подій і дозволить нам розглядати всю історію людства як осягний розумом процес.

Саме в цілях філософського осмислення політичних підтекстів свободи К. Поппер представляє свою працю «Відкрите суспільство та його вороги», яку пише на фоні трагедії Другої світової війни 1938–1945 рр. [4]. Філософ прагне від самого початку спростувати різні історичистсько-тоталітарні ідеї, що слугували виправданням для реалізації політичних та ідеологічних проектів, які за своєю суттю протирічають ідеалу загальної насолоди свободами, без яких життя не може бути гідним і які захищаються відкритими суспільствами сучасності, побудованими на концептуальних політичних та аксіологічних засадах. На його думку, ця книга порушує проблеми, які не є очевидними для простого читача. У ній окреслено деякі труднощі, з якими стикається наша цивілізація і про які треба сказати, щоб охарактеризувати її. Цивілізація проголошує цінність гуманності та розумності, рівності й свободи; наша цивілізація, так би мовити, ще перебуває в зародку і продовжує зростати, незважаючи на те, що її неодноразово зраджували стільки інтелектуальних правителів людства.

К. Поппер здійснив спробу показати, що ця цивілізація ще не повністю оговталася від шоку свого народження, а також переходу від племінного або «закритого» суспільства з його підпорядкуванням магічним силам до «відкритого» суспільства, що звільняє критичні здібності людини [4]. У К. Поппера осьовий референт «відкритих суспільств» полягає в аргументованому сумніві з приводу телеологічних пояснень історії, а також концепцій Платона, Т. Гоббса, Г. Гегеля і К. Маркса, серед іншого припускаючих, що стан людини є підпорядкованим у будь-якому місці в будь-який час певному імперативу метафізичних сил, що становлять провідний фактор конструювання реальності. Згадаємо, наприклад, про середньовічний провіденціалізм, про дух історії, визначений Г. Гегелем, або про закони історії, властиві діалектичному матеріалізму. Згідно з усіма цими ідеалістичними або матеріалістичними концепціями, роль інтелектуала чи простої людини полягала у розкритті сенсу цих конструктивних сил або законів, а функція суспільств – у пристосуванні до їх загальних вимог. Даний підхід передбачав реалізацію такої форми соціально-політичної та економічної організації, яка, подібно до нацистського фашизму та радянського марксизму, призводила до розбудови тоталітарної держави, максимального впровадження тиранії в конкретній історичній реальності, можливості облаштування індивідуального життєвого простору не у відповідності до особистих прагнень, можливостей та очікувань кожного окремого суб'єкта, а згідно з принципами колективістської моделі співжиття, шовіністичним розумінням нації, яка надає мандат єдиному лідеру або єдиній партії, які визначатимуть і нав'язуватимуть кінцевий пункт призначення як єдино вірний шлях.

Отже, на наступних сторінках попперівський підхід, що наполягає на «звільненні критичних здібностей людини», постає як фундаментальний орієн-

тир для нашого суспільства, де розгортається дискурс навколо категорій «універсальне громадянство», «права людини» та «глобалізація». Дані категорії, як відомо, не є нейтральними, проте ідеологічно відповідають гуманістичному змісту і визвольним традиціям, у яких вони народжувалися протягом останніх чотирьох століть для того, щоб захистити принципи плюралістичного життя у відкритому суспільстві.

У рамках філософського аналізу поставленої проблеми К. Поппер, за словами венесуельського дослідника М. Мартінеса, дотримується постпозитивістської та постструктуралістської раціональності [6]. К. Поппер зазначає, що прагнення метафізики полягає в об'єднанні всіх істинних аспектів світу (і не тільки наукових) в цілісний образ, який одного разу може стати частиною ще ширшої, кращої і правдивішої картини [6, с. 16]. Сьогодні соціальні та гуманітарні науки звільняються від позитивістсько-емпіричного і логічного відбитку, що зациклював їх на вимірюванні, кількісних оцінках та перекладі соціальних явищ на математичну мову, заради уподібнення точним наукам. У той самий час набуває заслуженої переоцінки надзвичайно великий внесок філософських, історичних та антропологічних традицій, які своїми евристичними та герменевтичними компонентами дали життя новій якісній гносеологічній парадигмі, що характеризується інтимним наближенням до предметів та об'єктів дослідження. Суб'єкти пізнання ідентифікуються як такі, що знаходяться в неоднорідних та особливих життєвих світах і світоглядних горизонтах, однак мають реальну можливість пізнати реальність та зрозуміти світ.

Зокрема, ця гносеологічна парадигма матеріалізувалась у герменевтичній методології, що розглядає ідеї, концепції та категорії у їх природному ідеологічному та історичному контексті для доступу до їх оригінального змісту. Герменевтика визначає знання та ідеї як інтелектуальні продукти, доступні через совість дослідника; як такі, що здобули розуміння інтерпретатора не лише у їх логічній послідовності, а й у політичному контексті, який вони представляють, захищають чи маскують. На думку іспанського вченого А. Морено, проблема герменевтики полягає не в тому, щоб скласти «перцептивне» розуміння, і не в тому, щоб дослідити теоретичні основи наук про дух, а в тому, щоб визнати прихильність, яка насправді діє в будь-якому розумінні [7, с. 69]. Він указує на те, що в екзегетичі текстів і контекстів особисто вдається до аналізу – розкладання і взаємозв'язку – текстових явищ, тобто розуміння тексту не лише як структури письмового чи усного характеру, але водночас як певної системи знаків та соціокультурних практик, яка дозволяє проявитися прихованому там повідомленню [7, с. 70]. Із цього випливає, що сама реальність, що являє собою інтерсуб'єктивну динамічну конструкцію, може розглядатися як текст, який можна читати і перечитувати, щоб виявити приховані в ньому пові-

домлення. Такі «тексти» чуйно передають інтереси, які кожен умовний автор намагається представити та захистити у своєму творі.

Так, зокрема, технікою написання даного наукового дослідження послужила методологічна процедура герменевтичного кола, що являє собою послідовний аналіз численних письмових документальних джерел, поєднаних у своєрідному діалогічному контексті разом із скритими повідомленнями, що можуть бути прочитані між рядками, а також застосованими тут інтерпретаційними теоріями та критичною думкою самих авторів.

Права людини за межами загальноприйнятої риторики політичних та інтелектуальних еліт. Природні права людини сформувалися й отримали свій розвиток у гуманістичній антропоцентричній традиції, яка виходить далеко за межі сучасної західної думки, оскільки вже авраамічні релігійні традиції (іудаїзм, християнство та іслам), а також буддизм по-своєму містять підтвердження цінності людської особистості, що є у сутності своїй володарем розумної душі та хранителем «божественної іскри». За словами венесуельських вчених Х. Вілясміль та Л. Чирінос [8], дана правова та аксіологічна система представляє основоположні цінності людської особистості. Її існування виправдовує утвердження певної загальної концепції людської гідності в усіх суспільствах, а також розбудову інституційних механізмів її захисту та просування, а також претензію на універсальність як цінності людської особистості, так і значення зазначеної концепції.

Зі свого боку, російська дослідниця Т. Нінтьєва зі співавторами [9] вважають, що є необхідність у розробці ефективних механізмів правового регулювання рамок і обмежень, які деякі держави, такі як Росія, накладають на весь спектр недоторканих прав людини і водночас каталог громадянських свобод та політичних прав. Отже, варто визнати міждисциплінарне значення, якого набуває ця багатомірна тема, що поєднує рівною мірою правовий, політичний, філософський, економічний та аксіологічний аспекти звільнення людини від усіх форм свавілля, формальних чи неформальних, абстрактних чи конкретних.

Як послідовно доводилося, теорія прав людини має подвійний сенс. З одного боку, вона слугує правовою та гносеологічною базою для розробки універсальної концепції людської гідності¹, яка забезпечує чоловікові й жін-

¹ Ми поділяємо критику іспанського філософа права Де Мігеля Беріайна щодо помітно антропоцентричного характеру доктрини людської гідності, яка до цього часу слугувала ядром дискурсу про права людини. У цьому сенсі він пояснює, що «ідея людської гідності нерозривно пов'язана із сильно антропоцентричною аксіологічною позицією, яка робить усіх людей і тільки їх головними героями моралі, яка настільки ж оманлива, як і несправедлива. Оманлива, оскільки вона базується на ідилічному баченні людини як окремого різновиду тварини, що не відповідає дійсності. Несправедлива, оскільки вона часто пропонує різне ставлення до істот, які поділяють одні й ті самі морально значущі риси, просто тому що

ці достатні та необхідні умови для розвитку їх здібностей, що, на думку М. Нусбаум [5], визначається як можливість нічим не обмеженої діяльності з формування життєвого проекту, розробленого на основі індивідуального суверенітету, що служить імпульсом до реалізації внутрішніх можливостей та подальшого розвитку. З іншого боку, права людини мають представляти для сучасних демократичних країн світу захисний бар'єр проти можливого довільного використання влади елітами (формальними чи фактичними), а також сприяти остаточному подоланню діяльності чи бездіяльності еліт, що прирікає широкі верстви населення на життя у злиднях, відчуженні, насильстві, лихах та різного роду несправедливості. У цьому контексті стає повністю зрозумілим визвольний посыл прологу Загальної декларації прав людини 1948 р., що є результатом загального консенсусу всіх націй, які складають людство, заради створення дієвих механізмів управління ресурсами, конфліктами, а також створення форм організації колективних дій, відмінних від ірраціональної війни між людьми та цілими громадами, що заснована на нав'язуванні вкрай деструктивних догматичних або фундаменталістських поглядів на світ, як це сталося у Другій світовій війні (1938–1945), після чого К. Поппер засудив ідеї історизму й тоталітаризму.

Загальна декларація прав людини 1948 р. свідчить: «Беручи до уваги, що свобода, справедливість і мир у всьому світі ґрунтуються на визнанні внутрішньої гідності та рівних і невід'ємних прав усіх членів людської сім'ї; беручи до уваги те, що зневажання і нехтування правами людини призвели до варварських актів, які обурюють совість людства, і що створення такого світу, в якому люди будуть мати свободу слова і переконань і будуть вільні від страху і нужди, проголошено як високе прагнення людей <...> необхідно, щоб права людини охоронялися силою закону з метою забезпечення того, щоб людина не була змушена вдаватися як до останнього засобу до повстання проти тиранії і гноблення» [11]. З цієї точки зору, права людини також налаштовують на цивілізаційну програму, яка зможе трансформувати гнітючу реальність, що до сьогодні загрожує консолідації відкритих суспільств, заснованих на принципах свободи, братерства, рівності, народного суверенітету та соціальної справедливості. У цьому сенсі статті 1 та 2 цієї Декларації зазначають: «Усі люди народжуються вільними та рівними у своїй гідності та правах і наділені розумом та совістю, вони повинні ставитися по-братерськи один до од-

вони належать до різних видів. На основі цієї критики з'явилися пропозиції, які спрямовані на розширення прав, що перевищують суто людські, включаючи принаймні деякі види тварин, таких як дельфіни або мавпи, а також інші. Це є спроба виправити надмірності антропоцентризму через певну форму обмеження гідності за рахунок визнання видової належності особливо нещасних людей (таких як аненцефаліки або тих, що перебувають у вегетативному стані)» [10].

ного» [11, ст. 1]. «Кожна людина має права та свободи, проголошені в даній Декларації, незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних або інших переконань, національного чи соціального походження, майнового, станового або іншого становища. Крім того, не повинно проводитися ніякого розрізнення на основі політичного, правового або міжнародного статусу країни або території, до якої людина належить» [11, ст. 2].

Однак загальновідомо, що ця досконала декларація принципів перебуває в зародковому стані в більшості суспільств, де, врешті-решт, домінують свавілля та різномірне гноблення людей та живих істот. Самих по собі нормативних органів, помпезних промов політичної та інтелектуальної еліт, а також декларацій принципів недостатньо для покращення умов життя вразливих людей у надзвичайних соціальних ситуаціях; необхідні воля та сила з боку політиків і розвинутого громадянського суспільства, спрямовані на створення матеріальних та культурних умов у повсякденному житті, що перетворили б ці прогресивні тексти на конкретну реальність у постійному розвитку.

До найбільш обґрунтованих докорів цього дискурсу, про які варто згадати, належить висловлювання латиноамериканського філософа і критика Е. Дюсселя, який демонструє свою надмірну риторичну зосередженість на формальних і процедурних аспектах, що роблять можливим задоволення та реалізацію основних прав людини на рівні політичних прав і громадянських свобод [12]. У той самий час гегемонічний Захід нехтує або навмисно ігнорує економічні основи, що уможливають існування суспільства на мінімальному рівні соціального добробуту, дотримується метафізичного припущення, що саме функціонування ринку забезпечуватиме саморегулювання та зменшення соціальної асиметрії шляхом оптимального розподілу дефіцитних ресурсів. Зіткнувшись із цим аргументом, неприйнятним щодо бідних і нужденних у світі, Е. Дюссель додає: «Інституціоналізована політика, що ґрунтується на верховенстві права <...> згідно з прагматичними демократичними правилами <...> повинна сформулювати економічний проект, що мав би етично й стратегічно обмежити так званий саморегульований ринок або міфічну економічну конкуренцію, яка ніби неминуче призведе до рівноваги, виходячи з вимог відтворення життя та соціальної активності громадянського суспільства, та зосередитися на мінімальному стратегічному плануванні. Формальна (демократична) легітимність держави має бути гарантована матеріальною легітимністю (відтворенням життя її громадян). Це нагальні проблеми, над якими сьогодні повинна замислитися філософія визволення» [12].

Усе вказує на те, що у другій половині ХХІ ст. результат цього гідного дискурсу прав людини буде залежати не від урядів, а головним чином від людей, які свідомо й рішуче беруть участь у деконструкції асиметричних

відносин влади, що приносять користь виключно привілейованим класам на шкоду громадянам загалом. Якщо цей дискурс про права людини може слугувати чому-небудь, крім звичайної риторики еліт, він має стати інструментом мирної боротьби за формування в координатах дорадчої демократії нової моделі життєздатного суспільства не тільки для людей, а й для всіх вищих форм життя, включаючи Мати-Землю як шарнірну вісь біосфери. Це диктує необхідність переосмислити сутність поняття людської гідності як самоцілі, представляючи її як засіб гідності та поліпшення життя в усій його повноті й красі, що Е. Дюссель розуміє як політику визволення для відтворення життя в його широкому розумінні.

Чи можна створити загальне громадянство?

«Лінія, якої не бачать птахи, прекрасний аркуш паперу, недбало складений навпіл, як згусток крові в річковій жилі» (Альберто Ріос¹).

Щоб точно відповісти на запитання даного розділу, доречно зробити короткий історичний огляд поняття громадянства. Подібно до того, як права людини юридично визначаються через людську гідність, громадянство подає людину як архітектора політичної реальності. У період афінської класики фігуру громадянина² визначали як людину з політичними правами та обов'язками чи обов'язками щодо своєї громади. Кількість таких була зведена до кількох визначних людей, про що свідчить той факт, що в грецькому полісі та римському місті з цього стану були виключені іноземці, раби, жінки та люди з незначним економічним прибутком. Таким чином, процеси демократизації держави та суспільства, що відбувалися в Латинській Америці з кінця XIX – початку XX ст., страждаючи суперечностями на різних етапах, передбачали розширення політичного та соціального значення громадянства для людей і груп, які історично виключалися із громадянської участі у процесах, спрямованих на прийняття обов'язкових рішень. Це випадок із представниками корінних народів, жінками, ЛГБТ-спільнотою, бідними та іншими меншинами, що мали пригнічений статус-кво. Проте ще багато чого потрібно зробити не лише з політичної точки зору, а й у сфері культури та освіти, щоб сформувати громадянина-суб'єкта як свідомого, творчого та активного агента у конструюванні власної реальності.

Однак вірно також те, що дух Просвітництва та ілюктивна сила дискурсів тогочасних мислителів, таких як І. Кант, Д. Дідро, Ш. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо,

¹ Так визначає кордони Альберто Ріос у своїй відомій поемі «Кордон: подвійний сонет» [13].

² Згідно з думкою венесуельських дослідників М. Ромеро та А. Ромеро: «Громадянами називають усю сукупність людей, які складають місто чи національну державу... Громадянин має політичні зобов'язання та права, що дозволяють йому брати участь в уряді своєї країни» [14].

Е. Сієс та інші, визначали їх прихильність до інтернаціоналізму, який узагальнював умови громадянства. Так, громадянин усіх суспільств мав поділяти загалом принципи та постулати республіканського лібералізму ілюмінатів та категорично спиратися на монархічний абсолютизм та його божественне право. Отже, в Декларації прав людини і громадянина 1789 р. проголошувалося наступне. Стаття 1: «Люди народжуються і залишаються вільними та рівними у правах. Суспільні відмінності можуть бути засновані лише на загальній корисності». Стаття 2: «Метою будь-якого політичного об'єднання є збереження природних і невід'ємних прав людини. Такими є свобода, власність, безпека та спротив пригнобленню». Стаття 3: «Увесь суверенітет належить нації. Жоден орган, жодна особа не може здійснювати владу, яка не походить прямо від нації». Стаття 4: «Свобода полягає у можливості робити все, що не завдає шкоди іншому: отже, природні права кожної людини не мають меж, за винятком тих, що гарантують іншим членам суспільства користування такими ж само правами. Ці межі можуть бути визначені тільки законом» [15].

Дійсно, ця просвітницька концепція свободи, оплот протестантських релігійних громад, що активно сприяли реформі, підтверджує формальну рівність перед законом, загальну корисність, приватну власність, безпеку громадян та право протистояти гнобленню, вона послужила мотиваційним підґрунтям для розриву колоніальних зв'язків на території теперішньої Латинської Америки та аксіологічною моделлю для подальшого формування національних держав республіканського типу. Отже, сучасність поступово і дискурсивно сформувала образ громадянина із наступними характеристиками, що докладно сформульовані в праці відомого іспанського академіка та політика Х. Валлеса [16]:

– перед історично всемогутньою державною владою громадянин постає як захищений, пильний і активний суб'єкт, готовий брати участь у політичному житті;

– суб'єкт-громадянин використовує передумову верховенства права для захисту свого життя та інтересів. У цьому сенсі держава гарантує йому право на життя, власність, свободу совісті та вираження поглядів, а також на весь каталог так званих природних, сьогодні основних, прав;

– статус громадянина не залежить від раси, віросповідання, ідеології чи мови. Однак слід визнати, що тривалий час політичне громадянство фактично залежало від наявності достатнього економічного доходу і що жінки не могли повною мірою бути причетними до цього статусу аж до XX ст. [16].

Безумовно, серед тих рис, що онтологічно визначають громадянина, є не тільки те, що він є кредитором позитивних прав та обов'язків, адже головним чином він є носієм історичної та політичної свідомості, необхідної для формування обґрунтованої позиції з приводу політичних питань. Іншими словами,

громадянин – це той, хто безпосередньо впливає на життя полісу в кращий чи гірший бік. Таким чином, постає питання: чи можливе загальне громадянство? Проблема не проста і, звичайно, перевищує за своєю складністю та глибиною можливості даного дослідження. Однак є підстави стверджувати, що теоретично і практично можливим виявляється якщо не універсальне громадянство, то принаймні міжнародне, як це підтверджує досвід Європейського Союзу, торговельно-економічного союзу МЕРКОСУР та Андського співтовариства націй.

Парадоксальним є те, що сучасні демократичні держави формально визнають внутрішню гідність усіх людей, але не їх політичну гідність як громадян. І дотепер стан повноправного громадянина обмежується територіальністю конкретної національної держави, і на відміну від великого глобалізованого капіталу, який може мігрувати з одного місця в інше з дуже незначними обмеженнями, мобільність людей сповільнюється, зокрема, за рахунок громіздких юридичних процедур. На наш погляд, лише два специфічні аспекти ускладнюють здобуття наднаціонального громадянства. По-перше, право доступу до здійснення влади та приналежності до уряду громади надається виключно громадянам, виходячи з міркувань їх національної ідентичності та історичної свідомості. Напевно, саме так і повинно бути, якщо ми будемо стверджувати інше, то спонукаємо спільноту до демагогії. По-друге, повне усунення міграційних бар'єрів також неможливе, оскільки масові міграції приносять численні проблеми державам, що приймають.

У будь-якому випадку інтелектуали, що обізнані у правах людини, несуть відповідальність за пошук адекватних відповідей на виклики, які передбачає реалізація універсального громадянства, згідно з етичним припущенням, що кожна людина має однакову цінність і значущість протягом усього життя, незважаючи на її національне походження як непряму обставину, яку ніхто не визначає довільно. Очевидно, що дуже важко відстоювати ідеї та концепції, що випливають із дискурсу про права людини як універсальні та невід'ємні, навіть не вдаючися до серйозних дебатів щодо наслідків глобального громадянства, яке позиціонує всіх людей перед усіма державами на рівних умовах.

Чи сприяє глобалізація універсальному громадянству? На жаль, існуючі взаємозв'язки між глобалізацією, правами людини та громадянством не були сприятливими для останніх двох згаданих категорій, оскільки, незважаючи на їх ліберальний характер, що обґрунтовує взаємозв'язок різних національних ринків на глобальному рівні, на практиці все зводиться до економічних і фінансових питань, які зачіпають крупний капітал та вирішуються на його користь. Такий прагматичний акцент виправданий неоліберальною ідеологією, яка комерціалізує соціальні, політичні та економічні відносини як най-

кращий спосіб модернізації та сприяння економічному зростанню, зокрема, тих районів світу, де найнижчий рівень розвитку та стабільності. Це доводить недоречність ставки на модель центрального планування економіки, яка історично призводила до різних тоталітарних експериментів.

Проте заслуговує на увагу бачення глобалізаційних процесів не лише з ринкової точки зору, яка, безсумнівно, має найбільше визнання, але й із позиції, близької до цивілізаційної програми з прав людини, що сприяє гідності суспільного життя та цінності громадянства як універсальної сили, що виходить за межі формальностей. У цьому сенсі важко не погодитися з ініціативою відомого американського економіста Х. Стігліца щодо сприяння «глобалізації з людським обличчям», що є «більш справедливою та ефективною у справі підвищення рівня життя, особливо найбідніших» [17, с. 429]. Згідно з Нобелівською премією з економіки 2001 р., реалізація такої глобалізаційної програми повинна мати наступні напрями:

– належним чином оцінити вплив на локальну регіональну ідентичність глобальної, тобто сучасної західної культури, виявляючи, чи замінюється неокolonіальна динаміка міжкультурним діалогом, заснованим на повазі та взаємному визнанні: проблема, яку португальський соціолог Б. де Соуза Сантос визначає як діатопічну герменевтику [18];

– міністри фінансів і торгівлі повинні сприймати глобалізацію як процес, який так чи інакше впливає на всі виміри буття країн, а не лише на макроекономічний рівень їх функціонування;

– багатосторонні організації, які керують світовою економікою, такі як МВФ, ІБР, СОТ чи Всесвітній банк, повинні керувати інтересами країн, що розвиваються, більш збалансовано, оскільки їх економіки потребують особливого ставлення, режиму та обмежень, відповідно до свого потенціалу;

– ритм інтеграції економік та інститутів до світової системи обміну товарами та послугами повинен бути поступовим, щоб не порушити традиційних норм, які слугують посиленням на інститути периферійних національних держав. Таким чином, останні будуть мати необхідний час для адекватного реагування на вимоги та виклики, накладені першими [17; 19].

Така концепція глобалізації послужить базою принаймні для створення матеріальних умов, необхідних для глобалізації, що співзвучна з ідеєю запровадження загального громадянства, хоча означатиме інші технології прийняття рішень, демократично узгоджених між усіма державами світу, ізоляція жодних із яких не є допустимим варіантом. Ідеться про те, щоб зробити економічну та фінансову глобалізацію прелюдією до глобалізації прав людини в рамках загального громадянства, що виходить за межі внесків, зроблених до цього часу ООН. Пропозиція такого масштабу вже розглядалася канадським філософом

Ф. Ресніком як глобальна стратегія демократизації і легітимізації зношених національних політичних систем [20].

Ф. Реснік проголошує необхідність глобальної демократії з останнього десятиліття минулого століття. Він теоретизує стосовно наслідків, які міг би мати глобальний уряд згідно з новими геополітичними і геостратегічними реаліями сучасного світу: «Технологічний прогрес зробив національні кордони більш прозорими. Держави зберігають свій суверенітет, але уряди зазнали ерозії своїх повноважень <...> Виклики, що стоять перед сучасним світом <...> вимагають спільних зусиль для введення в дію системи глобального уряду, яка більш відповідає сучасним реаліям <...> Поява глобального організованого громадянського суспільства є важливою передумовою демократії глобального рівня <...> Усе більше і більше людей встановлюють зв'язки через кордони та розвивають стосунки, засновані на спільних проблемах і турботах: навколишнє середовище, права людини, мир, статус жінки та багато іншого» [20, с. 54].

Ідея глобальної демократії є корелятом глобального громадянства. Так само сучасні мислителі обґрунтовують свої наративи концепцією природного права, згідно з якою гідність людини та її суверенна здатність до політичних дій зі створення власної реальності виступають не поступкою будь-якого державного утворення, а безперечним результатом цінності її власного життя, яке кожна держава незалежно від форми та типу правління повинна визнавати та захищати в будь-який час як невід'ємну цінність, яка легалізує її корпоративне існування. Ідея універсального громадянства також укорінена в доктрині природного права, що є епістемологічним ядром прав людини.

Зокрема, універсальне громадянство вимагає розробки міжнародної політико-правової програми, яка надасть змісту цьому законному прагненню. Основні передумови цієї програми такі:

1) сучасний конституціоналізм має відродити космополітичну концепцію громадянства, яка виходить за межі національних держав, і створити у сфері міжнародного публічного права світове громадянство, що узгоджується з універсалізмом прав людини та глобалізацією;

2) поступово надавати громадянам у XXI ст. ті самі переваги мобільності, які є у крупного капіталу, для якого практично немає кордонів; це, безсумнівно, принесе користь мільйонам мігрантів, які мешкають нелегально в суспільствах, які їх приймають (обставина, яка суттєво заважає здійсненню ними основних прав);

3) з приводу найпопулярнішої із політичних теорій має бути розгорнута дискусія заради переосмислення поняття «громадянство», яке до цього часу було зведене до політичної та правової площини, щоб представити нові виміри цього концепту. Це пояснюється складними геополітичними реаліями XXI ст.,

що провокують потребу в додатковому соціальному, культурному, екологічному громадянстві, серед інших аспектів, що становлять глобальний інтерес;

4) так само національні освітні системи на різних рівнях і в різних формах повинні навчати громадян новому повному сенсу даної концепції громадянства, виховуючи людей з критичним, творчим та асоціативним мисленням, готових брати активну участь в управлінні справами та контролі над політиками, які зазвичай впливають на кожного;

5) з ідеологічної точки зору договірна філософія може зробити великий внесок у цю напружену дискусію, оскільки вона тлумачить історичні моделі суспільства не як результат метафізичних процесів, а як закономірний наслідок інтерсуб'єктивного діалогу між вільними та рівноправними людьми, які конструктивно визначають матеріальні та етичні основи суспільства, які вони прагнуть створити в ході своєї продуктивної діяльності. Це означає, що вони перебувають у стані архітекторів свого життєвого простору та повноправних керівників своїх життєвих проєктів.

Усе вказує на те, що програма з таким мінімальним змістом (оскільки можна було б додати ще багато питань) слугуватиме тому, щоб усі люди, які переїжджають з однієї країни в іншу в цьому глобалізованому світі, могли отримати доступ до основних ресурсів і можливостей на рівних умовах соціального і політичного громадянства, яке, за винятком обмежень, які воно могло б мати, служило б для того, щоб кожен міг проживати комфортне життя з точки зору людської гідності та соціального добробуту. Це означало б створення нових або оновлених глобальних інститутів, які мали б гарантувати демократію, громадянство та основні права в глобальному контексті.

Масові міграції венесуельців випробовують справжню прихильність держав регіону справі захисту прав людини. Будь-який досвід теоретичної та філософської рефлексії буде неповним, якщо конкретні реалії не будуть ретельно вивчені, що пояснює тісний взаємозв'язок між теорією як інтерпретаційною моделлю реальності та самою реальністю. Завдання полягає в тому, щоб герменевтично перевірити, уникнувши будь-яких логічних сумнівів, чи відповідає теорія вимогам і можливостям ситуацій, що динамічно виникають із складних реалій, які через їх зростаючу складність не можуть бути зведені до лінійних систем аналізу минулого. У протилежному випадку теоретична рефлексія була б просто ерудицією без будь-якої пояснювальної чи інтерпретаційної цінності на службі у людей і спільнот.

На час написання цих рядків у найпопулярнішій пресі не перестає з'являтися тема краху політичної та економічної моделі, реалізованої у Венесуелі в результаті так званої Боліваріанської революції, в розпал ідеологічного торжества соціалізму XXI ст., що, згідно з поглядами венесуельського вченого Ф. Лареса [21], парадоксальним чином закінчилося повторенням тих самих

авторитарних обмежень і протиріч класичного соціалізму ХХ ст. При цьому офіційні джерела заперечують факт надзвичайної гуманітарної ситуації¹, що її зазнає Венесуела, і перекладають всю відповідальність за цю справу на ймовірну змову, організовану опозицією та її міжнародними союзниками в ході «економічної війни»; водночас опозиційні ідеологи повністю звинувачують у стражданнях та загальній нестабільності у Венесуелі адміністрацію Мадурі, яка схильна до авторитарного та сектантського дрейфу. Істина ж полягає в тому, що тисячі венесуельців щодня залишають країну, щоб уникнути кризи та шукати кращого життя.

Тільки в Колумбії, згідно з даними, повідомленими в газеті «*Tal Cual*» (березень 2019 р.), вже знищено щонайменше два мільйони п'ятсот тисяч венесуельців [22]. Зіткнувшись із цією болючою ситуацією, не складно оцінити, як приймаючі держави регіону реагували на вимоги та потреби венесуельської діаспори, щоб гарантувати їм користування своїми основними правами на світовій арені, що оточує Латинську Америку у ХХІ ст., навіть коли у випадку із Південною Америкою ми говоримо про такі країни, як Колумбія, Бразилія, Перу, Аргентина чи Еквадор, які більшою чи меншою мірою страждають від серйозного дефіциту соціальної справедливості і рівноправ'я та яким ще належить зробити багато чого, щоб подолати свої внутрішні проблеми бідності, насильства та ізоляції.

Така оцінка враховує дії держави, засобів масової інформації та громадянського суспільства крізь призму категорій «громадянство», «права людини» та «глобалізація» як фундаментальних факторів, які визначають політику щодо мігрантів, формують сприятливі або не дуже матриці ситуацій, у які потрапляє людина, яка зазнає лиха репресивного режиму в суспільстві як матеріальному та символічному просторі, що може зустріти гостинно та будувати людські стосунки різного роду. Як можна припустити, намагання досконало оцінити ці фактори виходить за рамки реальних можливостей цього дослідження і, отже, заслуговує на розвиток подальших досліджень, які вже розробляються. У будь-якому випадку варто подати певні досягнення в цьому напрямі, що пояснюють зазначені соціальні феномени.

У ситуації з Колумбією, яка нам добре відома, національні уряди Хуана Мануеля Сантоса (під час другого його терміну) та Івана Дуке розділили осуд диктаторського характеру Боліваріанської революції у згоді з Генераль-

¹ Технічна концепція, що стосується розпаду правових і демократичних інститутів через постійні зловживання владою, які спричиняють різке позбавлення основних товарів та послуг у великих масштабах, що виходить за межі можливостей виживання суспільства. Це вимагає різногалузевої, багатогранної та скоординованої гуманітарної реакції з боку значної кількості національних і міжнародних суб'єктів заради допомоги населенню, захисту його прав, а також співпраці у справі відновлення внутрішнього потенціалу. У широкому розумінні це відомо як складна надзвичайна гуманітарна ситуація.

ним секретарем ОАД та Групою Ліма¹, багатосторонньою організацією, яка об'єднує держави півкулі, зацікавлені у відновленні венесуельської демократії та діяльності її політичних інститутів у відповідь на зростаючі потреби та прагнення до свободи венесуельського народу. У цьому сенсі міграційна політика Колумбії – країни, що, у свою чергу, обтяжена понад 50-річною громадянською війною, була послідовною і дозволила венесуельцям безвізовий доступ, паралельно створивши формальні офіційні механізми легалізації та інтеграції їх у національну виробничу динаміку приймаючих громад.

Що стосується засобів масової інформації, неопублікована робота колумбійського дослідника Х. Беррокаля [23], до якої ми отримали доступ, мала на меті проаналізувати полемічне звернення венесуельської міграції в Колумбії із деякими свідoctвами, створеними певними друкованими ЗМІ рівня «National»; робота містила висновок, що преса репрезентує образ венесуельця як жертви диктатури; диктатура зруйнувала життя «колись багатой країни», а отже, змушує жителів масово мігрувати, щоб не загинути в умовах тривалої радикальної кризи, яку неможливо вирішити без зміни уряду і яка, крім того, не має рішення у короткостроковій перспективі. Однак ці новини та/або огляди думок не облишені деяких стереотипних практик, що підсилюють найгірші наслідки міграції, переоцінюючи масштаби певних злочинних дій, що були вчинені в різних регіонах Колумбії «венесуельськими мігрантами».

Нарешті, колумбійське суспільство історично мало дуже тісні стосунки з народом Венесуели, чому сприяли географічні, історичні та демографічні фактори. Варто пам'ятати, що Колумбія та Венесуела мають понад дві тисячі двісті кілометрів спільних кордонів і що після перетворення їх у республіканські держави вони майже протягом десятиліття були єдиною країною, що було конкретно зафіксовано політичною Конституцією, прийнятою в Кукуті у 1821 р., до розпаду так званої Великої Колумбії в 1830 р.

Ці зв'язки структурували взаємодоповнюючі відносини поряд із дуже близькими культурними особливостями та стилями життя по обидва боки кордону. На сьогоднішній день вони суттєво сприяють інтеграції венесуельського мігранта в Колумбію без серйозних труднощів, хоча не виключають певних осередків ксенофобії, що виникають як протистояння масовим міграціям, які за умов подальшого наростання можуть погіршити умови праці та життя, посилити загострення кризи в країні з дуже обмеженими ресурсами, якою є Колумбія.

Висновок. Обговорення реальної ситуації в категоріях «універсальне громадянство», «права людини» та «глобалізація» в розпалі геополітичного

¹ Для отримання додаткової інформації про членів цієї групи та цілі, які вони переслідують, рекомендується: <https://www.dw.com/es/grupo-de-lima/t-41378602>.

конфлікту, спричиненого переслідуванням соціалізму ХХІ ст. у Латинській Америці, є непростотою справою, адже дана робота має розглядатися як невеликий внесок у цьому плані, не більше того.

Існує багато спільного між сучасними політичними та філософськими програмами західного культурного простору, часткою якого є латиноамериканці, та ідеями загального громадянства, глобалізації та прав людини в дусі глибокого войовничого універсалізму, які функціонують сьогодні в повному обсязі не лише як абстрактні теорії, а й як інклюзивні інструменти в розпорядженні людей і націй, які продовжують працювати над покращенням умов свого життя та зміцненням своєї свободи існувати й діяти у кращому світі.

Що стосується традиції прав людини як сучасного вираження природного права, вона бере свій початок у стародавні часи і навіть сходить до великих релігій, які по-своєму розвивали та обґрунтовували ідею гідності людини. Історія інституту прав людини має яскраво виражений антропоцентричний характер і заслуговує на розширення відповідно до геополітичних реалій сучасного світу заради захисту безперечної цінності всіх форм життя, що зазнають руйнівних впливів таких явищ, як глобальне потепління та пов'язаний з ним парниковий ефект, феномен надмірної динаміки економічного зростання, що вимагає технологічної та промислової модернізації. Зі свого боку, «глобалізація з людським обличчям» [17] означає можливість взаємозв'язку та взаємозбагачення не тільки матеріальних та фінансових ресурсів, що обумовлюється ненаситністю міжнародних ринків, а й круговорот знань та людей, якого вимагають сучасні світові демократії, щоб зміцнити свій соціальний і людський капітал.

У цьому контексті ідея глобального або загального громадянства хоч і видається утопічною, проте набуває надзвичайного значення, оскільки розширює горизонт політичного феномену громадянства, який служить життєво важливою цінністю для сучасних демократій чи поліархій, забувши про традицію, згідно з якою історією керували верховні сили та структури. Хоча, згідно з К. Поппером [4], вже історичистська концепція відводила фундаментальну роль у побудові реальності, сприятливої для здійснення свободи, громадянину, свідомому та активному.

Нарешті, скрутний стан, якого зазнало венесуельське суспільство в цілому, перетворився на надзвичайну гуманітарну ситуацію в рамках недовершеної держави з непередбачуваними наслідками для латиноамериканської та глобальної геополітики, що насправді може призвести до конфлікту. Війна, породжена втручанням США або міжнародної коаліції, перевіряє бажання сусідніх країн, з одного боку, продемонструвати свою справжню прихильність ідеалу прав людини, надаючи законний притулок тисячам людей, що рятуються від лиха, і, з іншого боку, визнати вигідність надання цим суб'єктам

набору прав, свобод та обов'язків, аналогічного тому, що вони гарантують своїм громадянам.

Таким чином, якщо глобалізація зведена суто до інтернаціоналізації капіталу та вибіркового людських і технологічних ресурсів виключно в інтересах корпоративних еліт і не перетворюється у глобалізацію соціального добробуту та гідності життя – процес, у якому універсальне громадянство стало б логічним наслідком, у такому разі це часткова глобалізація, яка мало чим може сприяти розвитку відкритого суспільства XXI ст.

ЛІТЕРАТУРА

1. Calvano Cabezas Leonardo. *Modernidad Política y Contrato Social en Colombia*. Fondo Editorial de la UNERMB. Cabimas, Venezuela, 2018. P. 23–126.
2. Constant de Rebecque Benjamín. Sobre la libertad de los antiguos comparada con la de los modernos Discurso Pronunciado en el Ateneo de Paris. *Revista Libertades*. 2013. URL: <https://omegalfa.es/downloadfile.php?...libertad-de-los-antiguos-comparada...modern> (дата звернення: 05.11.2018).
3. Walsh W.H. *Introducción a la Filosofía de la Historia*. 5ta edición. Teoría y crítica. Ciudad de México, México, 1974.
4. Popper Karl. *La sociedad abierta y sus enemigos*. 1945. URL: <http://ceiphistorica.com/wp-content/uploads/2016/04/Popper-Karl-R.-La-sociedad-abierta-y-sus-enemigos.pdf> (дата звернення: 03.03.2019).
5. Nussbaum Martha. *Crear Capacidades Propuesta para el desarrollo humano*. 1era. Edición. Paidós. Barcelona, España, 2012. P. 33 de 267.
6. Martínez Miguelez Miguel. *La nueva ciencia Su desafío, su lógica y método*. Trillas, México DF., México, 2009. 271 p.
7. Moreno Olmedo Alejandro. *El Aro y la Trama Episteme, modernidad y pueblo*. Convivium Press. Miami, EE. UU, 2018. 468 p.
8. Villasmil Espinoza Jorge, Chirinos Portillo Loiralith. Reflexiones sobre Derechos Humanos, multiculturalidad y diálogo intercultural. *Revista Opción*. 2016. Año 32, No. 79. P. 197–216.
9. Nintsyeva Tamila M., Umarova Amala A., Umarova Madina A. Las bases teóricas y metodológicas de la institución de las restricciones en el sistema del estado legal del individuo. *Amazonia investiga*. 2018. Vol. 7, Núm. 13 (marzo – abril). P. 374–386. URL: <https://amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/577> (дата звернення: 20.12.2020).
10. De Miguel Beriain Iñigo. Dignidad humana? Por un concepto de dignidad disociado de la especie humana. *BioLaw Journal – Rivista di BioDiritto*, n. 2. URL: <http://www.biodiritto.org/ojs/index.php?journal=biolaw&page=article&op=view&path%5B%5D=236&path%5B%5D=183> (дата звернення: 26.01.2018).

11. Organización de Naciones Unidas (ONU). Declaración Universal de los Derechos Humanos. 1948. URL: https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/spn.pdf (дата звернення: 04.03.2019).
12. Guerra Isabel. Enrique Dussel y la Filosofía de la Liberación. Vida y Pensamiento. *Analéctica*. 2015.
13. La Nación. Poeta Alberto Ríos está Orgulloso de que U2 haya elegido su Poema para gira Mundial. URL: <http://lanacion.cl/2017/06/14/poeta-alberto-rios-esta-orgulloso-de-que-u2-науа-elegido-su-poema-para-gira-mundial/> (дата звернення: 18.03.2019).
14. Romero María Teresa, Romero Anibal. Diccionario de Política Conceptos fundamentales Grandes autores Relaciones internacionales. Editorial Panapo. Caracas, Venezuela, 2005. 215 p.
15. Asamblea Nacional. Declaración de los Derechos del Hombre y del Ciudadano. 1789. URL: http://tratadoseuropeos.eu/Documentos/Declaracion_de_los_Derechos_del_Hombre_y_del_Ciudadano.pdf (дата звернення: 05.03.2019).
16. Valles M. Josep. Ciencia Política Una introducción. Ariel Ciencia Política. Barcelona, España, 2000. 455 p.
17. Stiglitz Josep E. El malestar en la globalización. Santillana. Madrid, España, 2011. 544 p.
18. De Sousa Santos Boaventura. Hacia una concepción multicultural de los Derechos Humanos. *EL OTRO DERECHO*. Julio de 2002. Número 28. ILSA. Bogotá, Colombia. P. 60–83.
19. Stiglitz Josep E., Charlton Andrew. Comercio justo para todos Como el comercio puede promover el desarrollo. Taurus. Madrid, España, 2007. 463 p.
20. Resnick Philip. La democracia del siglo XXI. Anthropos. Barcelona, España, 2007. 192 p.
21. Lares Fermín. El expediente del chavismo El rojo balance del socialismo del siglo XXI. La hoja del Norte. Caracas, Venezuela, 2014. 315 p.
22. Tal Cual. Colombia amplía por dos años vigencia de pasaportes de venezolanos vencidos. URL: <http://talcualdigital.com/index.php/2019/03/08/colombia-amplia-por-dos-anos-vigencia-de-pasaportes-de-venezolanos-vencidos/> (дата звернення: 05.03.2019).
23. Berrocal Juan Carlos. La migración venezolana en Colombia a la luz de ciertos discursos hemerográficos de alcance nacional. (Monografía Inédita), 2019. 78 p.

REFERENCES

1. Calvano Cabezas, Leonardo. (2018). Modernidad Política y Contrato Social en Colombia. Fondo Editorial de la UNERMB. Cabimas, Venezuela [in Spain].
2. Constant de rebecque, Benjamín. (2013). Sobre la libertad de los antiguos comparada con la de los modernos Discurso Pronunciado en el Ateneo de Paris. *Revista Libertades. Disponible en línea*. En: <https://omegalfa.es/downloadfile.php?...libertad-de-los-antiguos-comparada...modern>. Fecha de consulta: 05 de noviembre de 2018 [in Spain].

3. Walsh, W. H (1974). *Introducción a la Filosofía de la Historia*. 5ta edición. Teoría y crítica. Ciudad de México, México [in Spain].
4. Popper, Karl. (1945). *La sociedad abierta y sus enemigos*. Disponible en línea. En: <http://ceiphistorica.com/wp-content/uploads/2016/04/Popper-Karl-R.-La-sociedad-abierta-y-sus-enemigos.pdf>. Fecha de consulta: 03 de marzo de 2019 [in Spain].
5. Nussbaum, Martha. (2012). *Crear Capacidades Propuesta para el desarrollo humano*. 1era. Edición. Paidós. Barcelona, España [in Spain].
6. Martínez Miguelez, Miguel. 2009. *La nueva ciencia Su desafío, su lógica y método*. Trillas, México DF., México [in Spain].
7. Moreno Olmedo, Alejandro. (2008). *El Aro y la Trama Episteme, modernidad y pueblo*. Convivium Press. Miami, EE. UU [in Spain].
8. Villasmil Espinoza Villasmil, Jorge; Chirinos Portillo, Loiralith. (2016). Reflexiones sobre Derechos Humanos, multiculturalidad y diálogo intercultural. En: *Revista Opción*. Año 32, No. 79 (2016): 197–216 [in Spain].
9. Tamila M, Nintsyeva; Amala A, Umarova; Madina A, Umarova. (2018). Las bases teóricas y metodológicas de la institución de las restricciones en el sistema del estado legal del individuo. En: *Amazonia investiga*. Vol. 7 Núm. 13 /marzo – abril 2018. Disponible en línea. En: <https://www.udla.edu.co/revistas/index.php/amazonia-investiga/article/DOWNLOAD/882/pdf>. [in Spain].
10. De Miguel Beriain, Iñigo. (2017). Dignidad ¿humana? Por un concepto de dignidad disociado de la especie humana. En: *BioLaw Journal – Rivista di BioDiritto*, n. 2. Disponible en línea. En: <http://www.biodiritto.org/ojs/index.php?journal=biolaw&page=article&op=view&path%5B%5D=236&PATH%5B%5D=183>. Fecha de consulta: 26 de enero de 2018 [in Spain].
11. Organización de Naciones Unidas (ONU). (1948). *Declaración Universal de los Derechos Humanos*. Disponible en línea. En: https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/spn.pdf. Fecha de Consulta: 04 de marzo de 2019 [in Spain].
12. Guerra, Isabel. (2015). *Enrique Dussel y la Filosofía de la Liberación. Vida y Pensamiento*. En: *Analéctica*. Disponible en línea [in Spain].
13. La Nación. (2019). *Poeta Alberto Ríos está Orgulloso de que U2 haya elegido su Poema para gira Mundial*. Disponible en línea. En: <http://lanacion.cl/2017/06/14/poeta-albertorios-esta-orgulloso-de-que-u2-haya-elegido-su-poema-para-gira-mundial/>. Fecha de consulta: 18 de marzo de 2019 [in Spain].
14. Romero, María Teresa; Romero, Aníbal. (2005). *Diccionario de Política Conceptos fundamentales Grandes autores Relaciones internacionales*. Editorial Panapo. Caracas, Venezuela [in Spain].
15. Asamblea Nacional. (1789). *Declaración de los Derechos del Hombre y del Ciudadano*. Disponible en línea. En: http://tratadoseuropeos.eu/Documentos/Declaracion_de_los_Derechos_del_Hombre_y_del_Ciudadano.pdf. Fecha de consulta: 05 de marzo de 2019 [in Spain].
16. Valles M., Josep. (2000). *Ciencia Política Una introducción*. Ariel Ciencia Política. Barcelona, España [in Spain].

17. Stiglitz, Josep E. (2011). El malestar en la globalización. Santillana. Madrid, España [in Spain].
18. De Sousa Santos, Boaventura. (2002). Hacia una concepción multicultural de los Derechos Humanos. *EL OTRO DERECHO*, número 28. Julio de 2002. ILSA. Bogotá, Colombia [in Spain].
19. Stiglitz, Josep E; CHARLTON, Andrew. (2007). Comercio justo para todos Como el comercio puede promover el desarrollo. Taurus. Madrid, España [in Spain].
20. Resnick, Philip. (2007). La democracia del siglo XXI. Anthropos. Barcelona, España [in Spain].
21. Lares, Fermín. (2014). El expediente del chavismo El rojo balance del socialismo del siglo XXI. La hoja del Norte. Caracas, Venezuela [in Spain].
22. Tal Cual. (2019). Colombia amplía por dos años vigencia de pasaportes de venezolanos vencidos. Disponible en línea. En: <http://talcualdigital.com/index.php/2019/03/08/colombia-amplia-por-dos-anos-vigencia-de-pasaportes-de-venezolanos-vencidos/>. Fecha de consulta: 05 de marzo de 2019 [in Spain].
23. Berrocal, Juan Carlos (2019). La migración venezolana en Colombia a la luz de ciertos discursos hemerográficos de alcance nacional. (Monografía Inédita) [in Spain].

Диего Фелипе Арбелаез-Кампило, доктор философии, профессор,
Университет Амазонии, редактор журнала «Amazonia Investiga»,
г. Нейва, Колумбия

Магда Джулисса Рохас-Багамон, доктор философии, профессор,
Университет Амазонии, заместитель редактора журнала
«Amazonia Investiga», г. Нейва, Колумбия

Данильян Олег Геннадьевич, доктор философских наук, профессор,
заведующий кафедрой философии Национального юридического
университета имени Ярослава Мудрого, г. Харьков, Украина

ДИСКУРС ПО ПОВОДУ КАТЕГОРИЙ «УНИВЕРСАЛЬНОЕ ГРАЖДАНСТВО», «ПРАВА ЧЕЛОВЕКА» И «ГЛОБАЛИЗАЦИЯ»

Статья посвящена исследованию дискурса по поводу категорий «универсальное гражданство», «права человека» и «глобализация», а также реальной ситуации вокруг данных категорий в условиях геополитического конфликта в Латинской Америке. В результате исследования сделан вывод о том, что если глобализация будет сведена к интернационализации капитала, а также отдельных человеческих и технологических ресурсов в пользу корпоративной элиты и не распространится на глобализацию социального благополучия и достоинства жизни,

при котором универсальное гражданство было бы логическим следствием, такая глобализация вряд ли сможет способствовать развитию открытого общества XXI в.

Ключевые слова: критическое мышление в Латинской Америке, универсальное гражданство, права человека, глобализация.

Diego Felipe Arbelaez-Campillo, Ph.D., Professor, University of the Amazon,
Editor «Amazonia Investiga», Neiva, Colombia

Magda Julissa Rojas-Bahamon, Ph.D., Professor, University of the Amazon,
Coeditor «Amazonia Investiga», Neiva, Colombia

Danilyan Oleg Gennadyevich, Doctor of Philosophical Sciences, Professor,
Head of the Department of Philosophy of Yaroslav Mudryi National Law
University, Kharkiv, Ukraine

DISCOURSE ON THE CATEGORIES «UNIVERSAL CITIZENSHIP», «HUMAN RIGHTS» AND «GLOBALIZATION»

Problem setting. *Although modern humanity has proclaimed the universality of human dignity and desperately upholds this value, which is fully in harmony with freedom, equality and fraternity, the truth is that in reality it has not yet been able to go beyond the status of a citizen of the nation state in its legal and political conventions. . In this sense, a very important issue is the representation of the real situation around the categories of «universal citizenship», «human rights» and «globalization» in the midst of the geopolitical conflict in Latin America caused by the persecution of 21st century socialism.*

Paper objective. *This critical essay aims to discuss the real significance of such political and legal categories as «universal citizenship», «human rights» and «globalization» in the midst of the geopolitical conflict that led to the persecution of 21st century socialism in Latin America.*

Methodology. *The methodological field of the research uses documentary observation and dialectical hermeneutics, which help to compare and reconcile categories with different semantic contexts to reconstruct their true meaning. The technique of writing this research was the methodological procedure of the hermeneutic circle, which is a sequential analysis of numerous written documentary sources, combined in a kind of dialogic context with hidden messages that can be read between the lines, as well as interpretive theories and critical thinking.*

Paper main body. *There is much in common between the contemporary political and philosophical programs of the Western cultural space, of which Latin Americans are a part, and the ideas of universal citizenship, globalization, and human rights in a spirit of deep militant universalism that function fully today not only as abstract theories at the disposal of peoples and nations who continue to work to improve their living conditions and strengthen their freedom to exist and act in a better world.*

As for the tradition of human rights as a modern expression of natural law, it dates back to ancient times and even dates back to the great religions, which in their own way developed and substantiated the idea of human dignity. The history of the Institute of Human Rights has a pronounced anthropocentric character and deserves to be expanded in accordance with the geopolitical realities of the modern world, in order to protect the indisputable value of all life forms affected by such phenomena as global warming and the associated greenhouse effect. economic growth that requires technological and industrial modernization. For its part, «globalization with a human face» means the ability to interconnect and enrich not only material and financial resources, due to the insatiability of international markets, but also the cycle of knowledge and people required by modern world democracies to strengthen their social and human capital. .

In this context, the idea of global or universal citizenship, while seeming utopian, is of paramount importance as it broadens the political phenomenon of citizenship, which is vital to modern democracies or polyarchies, forgetting the tradition of history ruled by supreme forces and structures. Although, according to K. Popper, already the historicist concept assigned a fundamental role in building a reality conducive to the exercise of freedom, the citizen, conscious and active.

Thus, if globalization is reduced purely to the internationalization of capital and selective human and technological resources solely in the interests of corporate elites and does not turn into a globalization of social welfare and dignity – a process in which universal citizenship would be a logical consequence, then partial globalization, which can do little to promote an open society in the 21st century.

Conclusions of the research. *The study concludes that if globalization is reduced to the internationalization of capital and individual human and technological resources for the benefit of the corporate elite and does not extend to the globalization of social welfare and dignity, where universal citizenship would be a logical consequence, such globalization is unlikely to contribute building an open society of the XXI century.*

Keywords: *critical thinking in Latin America, universal citizenship, human rights, globalization.*

